

บทความวิจัย

การวิเคราะห์การบริหารรัฐของราชวงศ์ศรีวังสาด้านการเผยแผ่ศาสนาอิสลามรัฐปัตตานี

แวยูโซะ ลีเตะ*, อับดุลลียะลาเตะ สาและ**, อาแว มะมะอูมา***

*ผศ.ดร.อาจารย์ประจำสาขาวิชาอูศูลุดดีน คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

**ผศ.ดร.อาจารย์ประจำสาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

***ดร.อาจารย์ประจำสาขาวิชาอิสลามศึกษา คณะอิสลามศึกษาและนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเปลี่ยนแปลงศาสนาของสังคมปัตตานีในอดีต เพื่อวิเคราะห์การบริหารรัฐของราชวงศ์ศรีวังสาด้านการเผยแผ่ศาสนาอิสลามของรัฐปัตตานีในอดีต โดยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารได้แก่ หนังสือประวัติศาสตร์ชนชาติและชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนแหลมมลายู ประวัติศาสตร์ของราชวงศ์ศรีวังสา ประวัติศาสตร์รัฐบาลอิสลามปัตตานี และตำราวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินแบบอุปนัย คือ สร้างข้อสรุปจากสิ่งที่ปรากฏขึ้นในขณะที่ดำเนินเก็บข้อมูลตามกระบวนการวิจัยทั่วไปและนำเสนอผลการวิเคราะห์หลังจากได้ประเด็นย่อยต่างๆและนำมาจัดรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์

จากการศึกษาพบว่า :

- 1) แนวทางการบริหารรัฐอิสลาม เนื่องจากอิสลามเป็นศาสนาที่วางกฎระเบียบทุกประการของมนุษย์ และให้มนุษย์ปฏิบัติภารกิจในฐานะผู้แทนของอัลลอฮ์เท่านั้น
- 2) แนวทางการสนับสนุนการเรียกร้องสู่ศาสนา คือ การนำยุทธศาสตร์ และคำเรียกร้องเชิญชวนสู่ศาสนา พร้อมให้การสนับสนุน มีดังนี้ ก. แนวทางการสนับสนุนในบริบทอัลกุรอาน คือ การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเป็นองค์กรทางการที่สามารถเปิดโอกาสให้ผู้คนในองค์ได้รับความรู้อย่างสมบูรณ์ และการสรรหาผู้ทำการเผยแผ่ความรู้สู่ชุมชนทั่วไป ตลอดจนมีการปกป้องด้วยวิธีอันควรเพื่อศาสนาให้คงอยู่กับสังคมตลาดกาล ข. แนวทางการสนับสนุนและการบริหารด้านการเผยแผ่ศาสนา ในบริบทประวัติศาสตร์อิสลาม คือ ชาวหะวารี ผู้ที่เป็นผู้ให้การสนับสนุนศาสนาอิสลามในสมัยของท่านนบีศ็อลวา เป็นที่เสียสละในการเผยแผ่ทั้งกายและจิต
- 3) การกำหนดพื้นที่ของคาบสมุทรมลายู มีทัศนะของการกำหนดพื้นที่นั้น ดังนี้ ก) ทัศนะของชาวมลายูคาบสมุทรมลายูเป็นคาบสมุทรอันเป็นที่อยู่อาศัยของชนชาวมลายู ข) ชาติพันธุ์มลายูกับราชวงศ์ศรีวังสา
- 4) แนวทางการบริหารรัฐด้านการเผยแผ่อิสลามของราชวงศ์ศรีวังสา ดังนี้ ก) การได้รับการสนับสนุนจากพระตำหนักของพระราช ข) การย้ายสถาบันศาสนาจากวังสู่หมู่บ้านเพื่อความปลอดภัย ค) การจัดตั้งสถาบันปอเนาะขึ้นมา

คำสำคัญ: การบริหารรัฐ ราชวงศ์ศรีวังสา การเผยแผ่อิสลาม รัฐปัตตานี

Article Research

Abstract

This research article The objective of this study was to study the method of religious change of Pattani society in the past. To analyze the state administration of the Siwangsa dynasty on the missionary mission of the Patani state of the past.

By studying and researching information from documents History book of peoples and ethnicities living on the Malay Peninsula. History of the Sri Wang Sa dynasty History of the Islamic Government of Patani And various academic texts related The analysis of the data was conducted inductive, that is, to draw conclusions from what appeared while collecting data according to the general research process and presenting the analysis results after the sub-points were obtained. And to formulate a descriptive report

The study found that:

1) the administration of the Islamic State Since Islam is the religion that regulates all human rules. And for humans to perform their mission only as representatives of Allah.

2) The approach to advocating for religious calls is the introduction of strategies. And a call to invite to religion The support is as follows: a. The approach to support in the Qur'an context is to promote the establishment of a formal organization that allows people in the body to gain complete knowledge. And recruiting people to spread knowledge to the general community As well as safeguarding in a reasonable way for religion to remain with the society, market, time. B. Guidelines for advocacy and administration of religion. In the historical context of Islam, the Havari people who were the supporters of Islam in the time of the Prophet nabi isa time were sacrificed in both physical and spiritual propagation.

3) Determination of the area of the Malay Peninsula There are views of defining that area as follows: a) Perspectives of the Malays is the peninsula inhabited by the Malays. B) the Malays and the Siwangsa dynasty.

4) Guidelines for the administration of the Islamic propagation of the Siwangsa dynasty are as follows: a) Supporting the royal residence b) Relocation of religious institutions from the palace to the village for safety c) the establishment of a pondok institute.

Keywords: State administration, Siwangsa dynasty, Islamic Propagation, Patani state

บทนำ

การล่มสลายของอาณาจักรมัชปาหิตที่หมู่เกาะชวา (ประเทศอินโดนีเซียปัจจุบัน)เมื่อ พ.ศ. 2021 เนื่องจากอาณาจักรแห่งนี้ปกครองยาวนานในดินแดนบนคาบสมุทรมลายูระหว่างปีพ.ศ.1836 - 2063 เกิดการไม่ไว้วางใจจากบางรัฐที่พยายามเรียกร้องความเป็นอิสระและเป็นตัวตนในบางประการ โดยเฉพาะด้านความเชื่อทางศาสนา เนื่องจากอาณาจักรมัชปาหิตในขณะนั้นยึดหลักความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์และฮินดู และมีรัฐบาลคาบสมุทรมลายูแห่งนี้นับถือศาสนาพุทธและอื่นๆ (Ahmad Fathy al- Fatani ,2002: 2)

การล่มสลายในครั้งนั้น นับว่าเป็นโอกาสอันสำคัญที่ทำให้เกิดการศาสนาอิสลามในปาตานีเผยแผ่แนวคิดของศาสนาอิสลามให้ชาวปัตตานีได้สะดวกขึ้น เมื่อนักการศาสนาอิสลามจากเมืองปาสัย (Pasai) บนเกาะสุมาตรา (ประเทศอินโดนีเซียปัจจุบัน) อย่างเชคสะอิด (Ibrahim Sukri ,2005: 24-28) สามารถโน้มน้าวกษัตริย์ราชวงศ์ศรีวังสา ชื่อ พญาตูอินทราให้ยอมนับถือศาสนาอิสลามได้ เมื่อปี พ.ศ. 2043 และทรงเปลี่ยนพระนามเป็น สุลต่านอิสมาอิล ชาห์

นับแต่นั้นมาเมืองปาตานีจึงเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับกันในนาม “ปาตานีดารุสสลาม” หรือ ปัตตานี นครแห่งสันติภาพ (Ahmad Fathy al- Fatani ,2002: 2-3) หลังจากทีศาสนาอิสลามได้เข้าไปแทนที่ศาสนาในราชสำนักแล้ว ทำให้โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรมของปาตานีโดยรวมค่อย ๆ ทรุดสภาพ กล่าวคือ ทรุดจากสภาพความเป็นสังคมมลายูที่แฝงด้วยวัฒนธรรมดั้งเดิมผสมชวาและ ฮินดู-พุทธ เป็นสังคมมลายูที่ยึดเกาะกับวัฒนธรรมอิสลามมากขึ้น (Ibrahim Shukri ,2005: 19-20)

ยงยุทธ ชูแว่นและคณะ , 2550 กล่าวว่า ราชวงศ์ศรีวังสาในช่วงนั้นร่วมสมัยกับช่วงสมัยต้นของการปกครองรัฐสยามในสมัยกรุงศรีอยุธยาตั้งอยู่ทางตอนเหนือของแหลม นับว่าช่วงกลางของพุทธศตวรรษที่ 23 ในช่วงนั้นปัตตานียังเป็นรัฐชื่อว่าลังกาสุกะ(ยงยุทธ ชูแว่นและคณะ , 2550 : 37-38) ด้วยเหตุดังกล่าวท่านยงยุทธ ชูแว่นวิเคราะห์กำหนดว่า ช่วงดังกล่าวปัตตานีเป็นรัฐรุ่งเรืองที่สุดซึ่งใช้เวลาประมาณ 2 ศตวรรษ และเป็นเมืองท่าที่คึกคักไปด้วยเรือสำเภาและพ่อค้านานาชาติทั้งยุโรปและเอเชียตะวันออก และรัฐแห่งนี้อุดมไปด้วยแร่ดีบุกและมีแผ่นดินอุดมสมบูรณ์ในเรื่องอาหาร สำหรับทางด้านสังคมและวัฒนธรรมรัฐลังกาสุกะแห่งนี้ นับถือศาสนาฮินดูและพุทธ อย่างไรก็ตามประมาณพุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ลังกาสุกะแห่งนี้เริ่มหันไปยอมรับนับถือศาสนาอิสลามซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลอิบรอฮิม สุกรีการเข้าศาสนาของราชวงศ์ศรีวังสา (Ibrahim Sukri ,2005: 28)

การเข้ารับอิสลามของราชวงศ์ศรีวังสา ตามประวัติศาสตร์ปัตตานี (Hikayat Patani) ราชวงศ์ปาตานีพญาตูอินทรา เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ มาเป็นในเชิงบูรณาการจากวัฒนธรรมท้องถิ่นสู่อิสลาม อะหมัด ฟัตหีย ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในสังคมมลายูปัตตานีมาสู่ความเจริญนั้นมีตลอดจากการที่รัฐก่อนๆ ได้ถูกเปลี่ยนเป็นยุคต่าง ๆ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของศาสนา เดิมปัตตานีโบราณสมัยลังกาสุกะ นับถือศาสนาฮินดู (Ahmad Fathy al- Fatani ,1994: 2)

ยุคต่อมาเมื่ออิสลามเข้ามามีบทบาทในสังคม หลังจากเจ้าเมืองปัตตานีได้เข้ามารับอิสลามทำให้สังคมทั่วไปได้เปลี่ยนศาสนาจากศาสนาอื่น ๆ มาเป็นศาสนาอิสลาม เมื่ออิสลามของปัตตานีในสมัยนั้นมีบทบาทในวง นักคิดนักปราชญ์มุสลิมได้รับความอนุเคราะห์จากราชวัง มีบทบาทในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามมากขึ้น คือ เป็น

จุดเริ่มต้นของการพัฒนาสังคมสู่อิสลามและการปฏิบัติต่าง ๆ แบบอิสลาม(Muhammad Sholih Waehama, 2006: คำนำ)

ศาสนาอิสลามเมื่อได้รับความช่วยเหลือและความสนับสนุนในการขยายอิสลาม โดยเฉพาะรัฐเองเป็นผู้สนับสนุน เป็นนโยบายของรัฐ ยิ่งทำให้เกิดการขยายอย่างกว้าง ดังที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์อันยาวนานในสมัยท่านนบีมุฮัมมัด ดังที่ปรากฏในโองการกล่าวว่า

(أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَصْوَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَصْوَارُ اللَّهِ فَأَمْنَتْ طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى عُدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ)

ความว่า “ โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย จงเป็นผู้ช่วยเหลือในทางของอัลลอฮ์ ดังเช่น อีสา อิบน์ มัรยัมได้กล่าวแก่บรรดาสาวกว่า ผู้ใดจะเป็นผู้ช่วยเหลือฉันไปยังอัลลอฮ์บ้าง บรรดาสาวกกล่าวว่า พวกเราเป็นผู้ช่วยเหลือในหนทางของอัลลอฮ์ ดังนั้น กลุ่มหนึ่งจากวงศ์วานของอิสรออีลได้ศรัทธา และอีกกลุ่มหนึ่งได้ปฏิเสธศรัทธา แต่เราได้ช่วยเหลือกำลังแก่บรรดาผู้ศรัทธาให้เหนือกว่าศัตรูของพวกเขา แล้วพวกเขาก็กลายเป็นผู้ชัยชนะ ” สูเราะฮ์ อัลค็อฟ : 14

ด้วยเหตุดังกล่าว แวนูโซะ ลีเตะและคณะ (2562) การเผยแผ่อิสลามได้รับความสนับสนุนจากราชวงศ์ศรีวังสาในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามนับแต่บัดนั้น โดยถูกเรียกขานว่า ปาตานีดารุสสลาม มีการรับรูปแบบการปกครองของอิสลามมาใช้ในการปกครองบ้านเมือง โดยถือเอาคัมภีร์อัลกุรอาน เป็นธรรมนูญการปกครอง และหะดีษเป็นแนวปฏิบัติในวิถีชีวิต มีผู้รู้ในศาสนาอิสลามเป็นที่ปรึกษาทางศาสนาและกฎหมายชะรีอะฮ์ ตามที่อ้างแล้วข้างต้น ในส่วนของเชค ซาอิดนัสนักวิชาการบางท่านเรียกตำแหน่งของท่านว่า ชัยคุลอิสลามทำหน้าที่ตีความ (فتوى) ปัญหาทางศาสนาอิสลามในราชอาณาจักรปาตานีอีกด้วย

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้ผู้เขียนมีความสนใจอยากเข้าใจและวิเคราะห์ แนวทางการสนับสนุนของราชวงศ์ศรีวังสาในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามและเส้นทางการเข้ามาของศาสนาอิสลามในปัตตานีจากหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ นั้น มีความเป็นมาอย่างไร ผู้เขียนมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาเพื่อเป็นมุมมองหนึ่งที่มาจากความหลากหลายทางหลักฐานและอ้างอิง ที่ปรากฏอยู่ในภาษาที่ผู้เขียนสามารถเข้าใจได้ ดังเช่น ภาษาไทย มลายู อาหรับ และอังกฤษ ที่กล่าวถึงแนวทางและบทบาทของบรรดากษัตริย์ในราชวงศ์ศรีวังสาในการเผยแผ่อิสลามสู่เมืองปัตตานีในอดีต และพยายามวิเคราะห์เลือกหาจุดเด่นที่หนักแน่นที่สุด ที่นักวิชาการทางประวัติศาสตร์สนับสนุนไว้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการเปลี่ยนแปลงศาสนาของสังคมปาตานี
2. เพื่อวิเคราะห์การบริหารรัฐของราชวงศ์ศรีวังสาในการเผยแผ่ศาสนาอิสลามในรัฐปาตานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถวิเคราะห์แนวทางการเปลี่ยนแปลงศาสนาของสังคมปัตตานี
2. สามารถวิเคราะห์การบริหารรัฐของราชวงศ์ศรีวังสาด้านการเผยแผ่ศาสนาอิสลามในรัฐปัตตานี
3. สามารถเสนอข้อมูลแก่หน่วยงานราชการเพื่อประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาท้องถิ่นโดยเฉพาะในบริบทของสังคมมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
4. ได้เอกสารประกอบการบรรยายในสาขาวิทยาการอิสลาม และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตลอดจนเป็นฐานข้อมูลให้องค์กรรับและเอกชนในวาทนโยบายการพัฒนาสังคมในขั้นต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารรัฐในอิสลาม หมายถึงแนวทางการบริหารรัฐอิสลาม เนื่องจากอิสลามเป็นศาสนาที่วางกฎระเบียบทุกประการของมนุษย์ และให้มนุษย์ปฏิบัติภารกิจในฐานะผู้แทนของอัลลอฮ์

แนวคิดทางการเมืองการปกครองในอิสลาม ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการดังนี้

- 1) แนวคิดที่ว่าด้วยความเชื่อในเอกภาพของอัลลอฮ์ (เตาฮีด التوحيد)
- 2) แนวคิดที่ว่าด้วยศาสนแห่งนบีมุหัมมัด ﷺ (ริสาละฮ์ الرسالة)
- 3) แนวคิดที่ว่าด้วยการเป็นผู้แทนของอัลลอฮ์ (คิลาฟะฮ์ خلافة)

การสนับสนุนการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม หมายถึง แนวทางการสนับสนุนการเผยแผ่ศาสนาอิสลามของกษัตริย์ในราชวงศ์ศรีวังสา ดังนี้

- 1) ได้รับสั่งให้สร้างสำนักงานศาสนาในราชวัง เพื่อหาญาติที่อยู่ในราชวังมีความเข้าใจกับศาสนาอย่างลึกซึ้ง และได้แต่งตั้งเชคอะฮ์มัดทำหน้าที่เป็นครูผู้สอน ท่านได้ทำการสอนทุกเช้าก่อนการดำเนินงานราชการ ซึ่งมีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และองค์กรักได้ร่วมเป็นการบังคับและสมัครใจบางหน่วยงาน
- 2) องค์กรักได้ทำการเผยแผ่ศาสนาและองค์ความรู้ที่ได้รับสู่ประชาชนในทุกชนบท ในช่วงเวลาพักแรมที่กลับไปอยู่กับครอบครัวในชนบท ค.เปิดบ้านผู้รู้ ซึ่งให้แก่องค์กรักทำการสอนในหมู่บ้าน ในชนบท ซึ่งในบ้านดังกล่าวสามารถผลิตผู้รู้ในขั้นต่อไป โดยกำหนดให้ปลูกบ้านเล็กๆเรียงรอบบ้านผู้รู้ ที่เรียกว่าปอเนาะ ยังไม่ได้เป็นทางการ
- 3) สร้างสถาบันปอเนาะแห่งแรกเป็นทางการ ที่หมู่บ้านสนอ ที่อยู่เขตอำเภอยะรังในปัจจุบัน

กรอบการวิจัย

แนวทางการปกป้อง

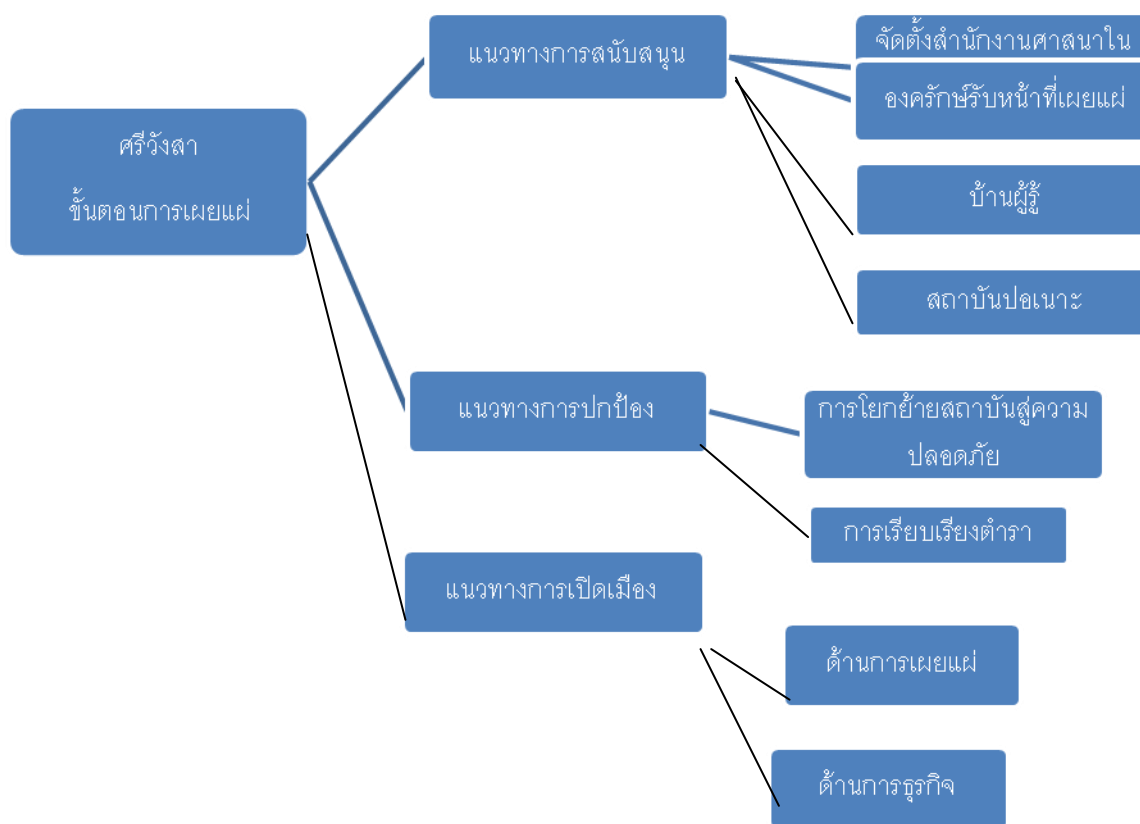
เมื่อฐานหรือศูนย์ของศาสนาอิสลามเห็นว่าอาจจะถูกรุกรานของทหารสยาม บ้านผู้รู้ต่างๆที่อยู่ในชนบทรวมตัว สร้างศูนย์รวมที่หมู่บ้านสนอ ในจำนวนผู้รู้และผู้ศึกษาส่วนมากจะเป็นนายทหาร และข้าราชการที่เกษียณอายุ และประชาชนทั่วไปได้ติดตามและส่งลูกศึกษาศาสนา ซึ่งวิธีและขั้นตอนการปกกัน ดังนี้

- 1) การโยกย้ายสถาบันปอเนาะที่บ้านสนอไปที่บ้านตะโละมาเนาะ เพื่อหลีกเลี่ยงต่อการถูกโจมตีของทหารสยาม

- 2) การเรียบเรียงตำรา และหนังสือ เพื่อความรู้ที่พวกเขาได้เรียนมาไม่ให้ลืม
- 3) การจัดพิมพ์ตำรา

แนวทางการเปิดเมือง

การเปิดเมืองปัตตานีและให้โอกาสแก่ผู้มาเยือนมาประกอบธุรกิจและเผยแพร่ศาสนา ให้มีการเผยแพร่และให้โอกาสให้มีการสื่อขอการแต่งงานและคู่ครองเพื่อร่วมอาศัยและพัฒนาพื้นที่แห่งนี้ ดังนี้
 เปิดโอกาสให้ชาวอินเดีย เข้าเผยแพร่ศาสนาฮินดู พุทธในพื้นที่แห่งนี้ และเปิดโอกาสให้ชาวอาหรับ เข้าเผยแพร่ศาสนาอิสลาม เพื่อชาวมลายูมุสลิมรับอิสลามตั้งแต่สมัยศรีวังสา จนถึงปัจจุบัน
 เปิดให้เมืองนอกเข้ามาทำธุรกิจ และการค้า

กรอบแนวคิดการเผยแพร่ศาสนา

ฉะนั้นการให้ความพยายามวิเคราะห์ข้อเท็จจริงนั้น โดยเฉพาะข้อเท็จจริงด้านประวัติศาสตร์ที่สามารถทำได้ตลอด ความพยายามดังกล่าวจะทำให้เราหมดความลังเลและอย่างน้อยจะทำให้เรามีหลักการใหม่ที่สามารถหาความถูกต้องได้

วิธีดำเนินวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย มีขั้นตอน ดังนี้

1.วิธีการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งมีขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

ศึกษาเอกสาร

1) การอ้างอิงข้อมูลในคัมภีร์อัลกุรอานและหนังสืออัลหะดีษ ซึ่งหลักการนี้เป็นการยึดหลักการอธิบายแนวการสนับสนุนการเผยแผ่อิสลาม ซึ่งปรากฏอยู่ในบทที่ 2 เกี่ยวกับการทบทวนและทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำเป็นในการใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในเนื้อหาอัลกุรอานและอัลหะดีษ โดยเกี่ยวกับวิธีการสนับสนุนการเผยแผ่อิสลามเพื่อเป็นหลักฐานด้านปฐมภูมิในการวิจัยครั้งนี้

2) หนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ปัตตานีในอดีตกาล เริ่มตั้งแต่การอพยพของชาวมลายู ชาวจีน ชาวอาหรับและชาวยุโรปในพื้นที่ ตลอดจนการอำนาจการปกครองของราชวงศ์ต่างๆ บนแหลมมลายูแห่งนี้ โดยเฉพาะราชวงศ์มาจาปาฮิต ราชวงศ์ศรีวังสา และประวัติศาสตร์การเผยแผ่ศาสนา เช่น ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาฮินดู ศาสนาพุทธ และสุดท้ายศาสนาอิสลาม โดยตรงทั้งที่ใช้อ้างอิงเป็นหลักและเป็นรอง

การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนนี้เป็นการพิจารณาข้อมูลที่ได้มาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง มาแยกแยะเป็นหัวข้อย่อย เพื่อรู้ถึงกรอบและความหมายของสนับสนุนด้านการเผยแผ่ศาสนาอิสลามนั้น พบว่า

หนังสืออ้างอิง

จากการศึกษาพบว่า

1) ประสิทธิภาพของบทเรียนในประวัติศาสตร์การเผยแผ่อิสลามในสมัยราชวงศ์ศรีวังสา จะเริ่มตั้งแต่ประวัติศาสตร์การกำเนิดชนชาติชนชาติมลายูในอดีต การกำเนิดชนชาติมลายูในหนังสืออ้างอิงต่างๆมีวางกรอบให้เรียนว่า ควรรู้ประวัติศาสตร์เริ่มตั้งแต่การกำหนดพื้นที่บนแหลมมลายูหรือคาบสมุทรมลายู

2) ความน่าเชื่อถือของหนังสืออ้างอิง เป็นหนังสือถูกรวบรวมรายงานจากรายงานที่ความน่าเชื่อถือ และมีความสอดคล้องกับเนื้อหาของวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะหนังสือประวัติศาสตร์รัฐมลายูปาตานี ของท่านอับรอฮิม มุสกรี และหนังสือ Pengantar Sejarah Patani ของท่าน Ahmad Fathi มีนักวิชาการได้ทำการคัดกรองรายงานที่ปรากฏในหนังสือเหล่านี้ว่า เป็นเรื่องราวและการบอกเล่าที่น่าเชื่อถือ และยังได้ปรากฏหนังสือของชาวตะวันตกที่มาดำวิจัยในพื้นที่ เช่น ท่านPaul Wheatley ในหนังสือ The Golden Chersoneses และท่าน Teeuw,A. and Wyatt,D.K. ในหนังสือของท่าน The Hikayat Patani : The story of Patani ทั้งนี้การวิภาษณ์วิจารณ์บางส่วนของรายงานสถานะของหนังสือดังกล่าว เช่นของท่านอารีฟิน บินจิและคณะ ในเรื่อง ปาตานี ประวัติศาสตร์และการเมืองในโลกมลายู จัดพิมพ์ในปีพ.ศ.2556 สำนักพิมพ์ มูลนิธิวัฒนธรรมอิสลามภาคใต้ ทั้งนี้การวิภาษณ์ดังกล่าวโดยใช้รูปแบบของการคัดกรองรายงานต่างๆในอิสลามเป็นบางส่วน ทำให้รายงานและเรื่องราวที่คัดสรรค์มาให้เป็นวิจัยที่มีคุณภาพด้านการคัดกรองรายงานที่น่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินแบบอุปนัย คือ สร้างข้อสรุปจากสิ่งที่ปรากฏขึ้นในขณะที่ดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการวิจัยและการวิเคราะห์จากข้อมูลในหนังสืออ้างทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบรายงานเชิงพรรณนาวิเคราะห์ของข้อค้นพบในการวิจัย ในการรายงานผลการวิจัยได้รายงานเป็นเรียงความเชิง

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารรัฐของราชวงศ์ศรีวังสาด้านการเผยแผ่ศาสนาอิสลามรัฐปัตตานีในอดีต โดยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1.การวิเคราะห์เกี่ยวกับการกำหนดพื้นที่ของคาบสมุทรมลายู ทิศนะของชาวมลายู บางครั้งกลายเป็นประเด็นในทางการเมือง เมื่อมีความพยายามที่จะอธิบายถึงบริบทชุมชนว่า คาบสมุทรมลายูเป็นคาบสมุทรอันเป็นที่อยู่อาศัยของชนชาวมลายูและอยู่ภายใต้อาณาจักรมลายูในอดีต ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้สร้างจิตสำนึกในการจัดตั้งรัฐมลายูในเวลาต่อมา รวมถึงพื้นที่ทางภาคใต้ของไทย ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ซึ่งเคยเป็นอาณาจักรมลายูปัตตานีในอดีต บางครั้งชาวมลายูมุสลิมปัตตานี ยังคงหลงผิดในความเชื่อที่ว่าตนเป็นชาวมลายูมิใช่ชาวไทยอย่างคนมุสลิมในจังหวัดอื่นๆเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของท่านอารีฟีนและคณะได้อ้างว่า ชาวมลายูมุสลิมปัตตานีมีความเชื่อผิดๆในศาสนา ในเรื่องการตาย(ชาฮีด)หรือการปลีชีพเพื่อศาสนาของตน ดังเช่น การตายของกลุ่มคน 32 คนในมัสยิดกรือเซะ แต่ความจริงเป็นการตายของโจรหรือผู้ก่อการไม่สงบ เนื่องจากมีหลักฐานจากการสัมภาษณ์ผู้นำศาสนาในพื้นที่ว่า คนที่ตายในมัสยิดกรือเซะตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นคือเยาวชนที่ติดยาเสพติด และท่านอารีฟีนได้ให้ความเห็นว่า ชาวปัตตานีมีความเชื่อผิดๆในประวัติศาสตร์ของตนเอง เพราะการที่ปัตตานีพ่ายแพ้ในสงครามกับสยามนั้นเป็นตักดिर (ลิจิต) ของอัลลอฮ์ คือต้องพุดในแง่ดีเสมอไม่ควรพุดในแง่ลบซึ่งจะก่อให้เกิดความแตกแยกตามมา นี่คือนมมมองของชาวไทยมุสลิมกลุ่มหนึ่งต่อประวัติศาสตร์และสถานการณ์ในปัตตานีในอดีต

2.ชาติพันธุ์มลายูกับกษัตริย์ในราชวงศ์ศรีวังสา ชาติพันธุ์มลายูนักวิชาการยังคงมีความเห็นที่แตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน กลุ่มแรกระบุว่า เป็นชนเผ่าที่อพยพมาจากที่ราบสูงแห่งเอเชียกลาง กลุ่มที่สองเป็นชนเผ่าดั้งเดิมที่อาศัยตามเกาะแก่งในแหลมมลายู จากการค้นพบของนักประวัติศาสตร์ชาวออสเตรเลีย เกลเดอร์น (Geldern) ว่าชวานหินที่ค้นพบในทางตอนใต้ของแม่น้ำพราหมณ์บุตร อีรวดี สาละวิน แยกซี และวัง มีลักษณะและชนิดเป็นเดียวกันกับที่เจอในบริเวณแหลมมลายู เคอร์น (Kern) นักภาษาศาสตร์ชาวฮอลแลนด์มีความเห็นมุมมองทางภาษาศาสตร์ว่า ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันของชาวมลายูบนคาบสมุทรมลายูว่า เป็นภาษาเดียวกันที่ใช้ในมาดากัสกา ฟิลิปินส์ ไต้หวัน และตามหมู่เกาะต่างๆในมหาสมุทรแปซิฟิก คำดังกล่าวเช่น ปาดี บูลือ โรตัน ญอรุ่ย ปีสัง ปันดัง และ อุปี ฯลฯ และท่านเคอร์นเชื่อว่าคำดังกล่าวเป็นภาษาที่ถูกใช้โดยทั่วไปในหมู่เกาะแถบมหาสมุทรแปซิฟิก ท่านมาร์สเดน (Masden) นักภาษาศาสตร์อีกท่านหนึ่ง คำในภาษามลายูส่วนมากถูกใช้เป็นคำใช้ในชีวิตประจำวันของเผ่าพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนหมู่เกาะแถบคาบสมุทรมลายูทั่วถึง

3.การบริหารรัฐด้านการให้การสนับสนุนการเผยแผ่อิสลามของราชวงศ์ศรี มีบทบาทมากในการเผยแผ่อิสลามและมีความกระตือรือร้นในการสร้างเมืองปัตตานีในอดีตเพื่อเป็นเมืองแห่งรัฐมลายูอิสลาม เมื่อปัตตานีเข้าสู่

ยุคอิสลามโดยสมบูรณ์แล้ว ปัตตานีก็เป็นเมืองการเผยแผ่ศาสนาอิสลามแห่งหนึ่งในภูมิภาคแห่งนี้ การปกครองรัฐอิสลามแห่งปัตตานีในราชวงศ์ศรีวังสารวมระยะเวลามากกว่า สอง ศตวรรษ มีกษัตริย์ปกครองถึง 9 รัชการ ตั้งแต่ปีค.ศ. 1457-1681 ในช่วงแรกสถาบันศาสนามีความสนับสนุนอย่างเต็มที่จากพระตำหนักของพระราชอา ต่อมาเป็นการปกครองของราชวงศ์กลันตัน รวมทั้งสิ้น 8 ราชกาล เริ่มตั้งแต่ ปีค.ศ. 1688- 1729 ในช่วงที่สองสถาบันศาสนาอันเกียรติที่สุดในราชวงศ์ก่อนหน้านี้นี้ เนื่องจากรัฐอิสลามแห่งปัตตานีถูกโจมตีบ่อยครั้ง ทำให้สถาบันศาสนาถูกย้ายไปในหมู่บ้านเพื่อความปลอดภัย ทำให้เกิดมีการจัดตั้งสถาบันปอเนาะขึ้นมา ต่อมาเป็นการปกครองในช่วงรัฐอิสลามแห่งปัตตานีเป็นเมืองขึ้นของเมืองสยามตั้งแต่ปี ค.ศ. 1786-1810 สถาบันปอเนาะถูกย้ายไปหาที่ปลอดภัยตลอดเพื่อรักษาสถาบันศาสนาให้คงอยู่กับประชาชนชาวมลายูตลอดมา

สรุปผลการวิจัย

การสนับสนุนโดยใช้ขุนนางและบรรดาทหารหลวงที่มาจากวัง การเผยแผ่อิสลามย่อมเกิดความเชื่อต่อประชาชน เนื่องจากทำหน้าที่เผยแผ่ได้รับคำสั่งจากเบื้องบน และทำงานเผยแผ่เคียงคู่กับบรรดาผู้รู้เป็นความสำเร็จที่สุดในการเผยแผ่อิสลาม

การเปิดผู้รู้ด้วยอิสระในการเผยแผ่และการสอนองค์ความรู้อิสลามจะทำให้เกิดการพัฒนาด้านวิทยาการอิสลามยิ่ง

การพัฒนาบ้านผู้รู้ให้เป็นสถาบันปอเนาะ เพื่อเป็นสถานที่เรียนให้เยาวชนที่ต้องการศึกษา โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาดังกล่าวภายใต้การดูแลของราชวังและดำเนินการโดยทหารราชวัง

ข้อเสนอแนะ

การทำงานอิสลามและการเผยแผ่อิสลามเพื่อยกระดับคุณธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม เพื่อสังคมดำรงอยู่ด้วยคุณธรรมและรู้จักคุณธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะเป็นศาสนาที่เต็มไปด้วยการปฏิบัติและการดำรงประจำวันต้องดำรงอยู่ด้วยคุณธรรมจริยธรรม และให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ถกเถียงถึงขั้นแบ่งเป็นกลุ่มเล็กกลุ่มน้อย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เป็นแนวทางหนึ่งหรือรูปแบบหนึ่งในพัฒนาสังคม ให้สำเร็จโดยลุล่วงคือการทำงานการเผยแผ่คุณธรรมจริยธรรมนั้น ควรทำงานเคียงคู่กันระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้ศาสนาและชาติพันธุ์ของชาวมลายูคงกับศาสนาอิสลามบนแหลมมลายูแห่งนี้

บรรณานุกรม

หนังสือภาษาไทย

- ครองชัย หัตถา (2541) ปัตตานีการค้าและการเมืองการปกครองในอดีต, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี , โรงพิมพ์มิตรภาพ ,ปัตตานี
- (2557) :ลังกาสุกะ ประวัติศาสตร์ยุคต้นของชายแดนใต้,ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พิมพ์ที่กูรูปรีนซ์อ็อปปัตตานี
- ปรีเชต สุขปรากร (2544) หนังสือเส้นทางข้ามคาบสมุทรไทรบุรี-ปัตตานี ตั้งแต่สมัยแรกเริ่ม ประวัติศาสตร์ถึงต้นพุทธศตวรรษที่19 เมืองโบราณ 27 (2) 62-70
- แวยูโซะ ลีเตะ. (2554): การวิเคราะห์แนวคิดทางปรัชญาอิสลามของนักคิดมุสลิมเซคดาอุดแห่งรัฐปัตตานี, สำนักวิจัยและตำรามหาวิทยาลัยฟาฏอนี
- 2562 : การวิเคราะห์ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ของอุลามาอูปาทานีและบทบาทในการปกป้องตำราทางวิทยาการอิสลามให้คงอยู่ในสังคมมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โครงการส่งเสริมการวิจัยและเขียนตำรา วิจัยลำดับที่ 42 มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ปีพ.ศ. 2562
- อารีฟิน บินจิ (2556) ปัตตานี ประวัติศาสตร์และการเมืองในโลกมลายู , พิมพ์ครั้งที่ 3, มูลนิธิวัฒนธรรมอิสลามภาคใต้ ,หาดใหญ่, สงขลา ยงยุทธ ชูแว่นและคณะ ,2550 : คาบสมุทรไทยในราชอาณาจักรสยาม, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นคร คลองหลวงปทุมธานี
- พริยศ ราธิมุลา. 2545. "บทบาทสถาบันอุลามาอและการศึกษาอิสลามปัตตานีในอดีตตั้งแต่ ค.ศ1785-1945 ". ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บัญชา อาจมิตร. (2554). การสนับสนุนทางสังคมของบุคลากรแก่เด็กและเยาวชน ศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน ส่วนภูมิภาค, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.

ภาษามลายู

- Fathi ,Ahmad . (2001) : Ulama Besar dari Fatani. Selangor : University Kebangsaan Malaysia.
- (1994): Pengantar Sejarah Patani , Pustaka Darusalam , AlorSetar , Malaysia
- Syukri ,Ibrahim (2005): Sejarah Kerajaan Malayu Fatani, Universiti Kebangsaan Malaysia,Bangi, Malaysia

ภาษาอังกฤษ

- Che Man , Wan Kardae, (1990) : Muslim Separatism : The Moros of SouthernPhilippines and the Malay of Southern Thailand , Oxford University Press, Singapore and New York
- Harrison,Brien ,(1967) : South-East Asia : A Short History, Nowyork: ST Martin Press
- Moorhead, F.J. (1957) : A History of Malaya and her Neighbours,London : Longmans,Green and Co.

Teeuw,A. and Wyatt,D.K. (1970): Hikayat Patani : The story of Patani , The Hage : Martinus Nijhoff.

Wheatley ,Paul (1961) : The Golden Chersoneses ,Kualalumpur: Unineversity of Malaya Press.

ภาษาอาหรับ

محمد صالح ويحامي (2006): دخول الاسلام وانتشاره في دول جنوب شرقي آسيا ، رسالة دكتوراه غير منشورة في التاريخ الاسلامي ، جامعة النيلين بالسودان
عبد الغني يعقوب (2006): من معالم التاريخ السياسي والعلمي الاسلامي في فطاني دار السلام ، مجلة التجديد ، الجامعة الاسلامية العالمية باليزيا ، السنة 10 ، العدد 20
صافي كارا (2008): الدعوة إلى الله في جنوب تايلاند واقعتها ومشكلاتها ، رسالة ماجستير غير منشورة ، في الدعوة والاحتساب ، جامعة الامام محمد بن سعود الاسلامية بالمملكة العربية السعودية
محمد السرياني (1997): الوجيز في جغرافية العالم الاسلامي ، ط 1 ، دار عالم الكتب ، الرياض
محمد داود ساروه (2014): مسلمو تايلاند التاريخ .. والمستقبل ، كتاب الأمة ، العدد 34 ، ادارة البحوث والدراسات الاسلامية ، قطر
محمد ضياء شهاب ومحمد بن نوح (1977): الإسلام في اندونيسيا ، ط 2 ، الدار السعودية للنشر ، الرياض